

BİR SEFİLENİN EVRAK-I METRUKESİ

AHMET RASİM

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0168
Edebiyat: 040

BİR SEFİLENİN EVRAK-I METRUKESİ
AHMET RASİM

Proje Editörü
Dr. Hazal Bozyer

Dizi Editörü
Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Yayına Hazırlayanlar
Prof. Dr. Gülsemin Hazer
Dr. Hülya Ürkmez
Dr. Erdem Dönmez
Dr. Serhat Demirel
Dr. Samet Çakmak
Dr. Birol Bulut

Son Okuma
Ergin Ali

VakıfBank Kùltür Yayınları

Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2022

ISBN 978-625-7447-82-9

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi
Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Ekim 2022

BİR SEFİLENİN
EVRAK-I METRUKESİ

AHMET RASİM

AHMET RASİM

1865'te İstanbul'un Sarıgözü Mahallesinde doğdu. İlköğretimi Sofular Tekkesi'ne bağlı Mahalle Mektebi'nde başladı. Çeşitli sebeplerle okula devam edemeyip eniştesi Miralay Laz Mehmet Bey tarafından himaye gördü ve hususi hocalarla eğitim hayatına devam etti. 12 Haziran 1875 tarihinde Darüşşafaka'ya kaydolan Ahmet Rasim, edebiyat ve tarih zevkini Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Midhat gibi yazarları tanıdığı bu okulda edindi; ilk edebî ve ilmî yazı denemelerine de buradayken girişti. 1883'te okulu birincilikle bitirdi ve birkaç ay sonra Posta ve Telgraf Nezareti'nde memur olarak işe girdi. "Yolcu" ismini taşıyan ilk tercümesinin Tercüman-ı Hakikat'te yayımlanmasının ardından işinden istifa ederek muharrirlikte karar kıldı. Burada birçok makalesi yayımlanan yazar, *Berk*, *Gülşen*, *Envâr-ı Zekâ*, *İmdâdül-Midâd* gibi dönemin diğer dergi ve gazetelerinde de çalıştı, yanı sıra çeviriler yaptı. 1927-1932 yılları arasında İstanbul milletvekili oldu. 1932'den vefatına kadar aralıksız bir şekilde yazı hayatına devam eden Ahmet Rasim'in, *Akşam*, *İkdam*, *Malumat*, *Sabah*, *Servet-i Fünun* ve *Türk Yurdu* başta olmak üzere pek çok süreli yayında imzasına rastlanmaktadır. En çok İstanbul'un gündelik yaşantısı, kendi çocukluk anıları ve matbuat hayatını yazı konusu ettiği görülür. Yazarın kitap olarak neşredilmiş eserlerinin sayısı yaklaşık 156 tanedir. Bu eserlerden bir kısmı yazarın hayatta bulunduğu süre zarfında yayımlanmışken, bir kısmı da vefatından sonra başkaları tarafından neşredilmiştir.

"İlk Fıkra Yazarımız" olarak da tanınan Ahmet Rasim fıkra ve denemelerinde (*Şehir Mektupları*, *Cidd ü Mizah*, *Eşkal-i Zaman*...) çoğunlukla şehir hayatını, kendi çevresinin yaşayışını, zamanın adet ve geleneklerini yansıttı. Hatırat türündeki kitapları (*Gecelerim*, *Fuhş-ı Atik*, *Falaka*...) ile de çok sayıda okura ulaştı. Yüksek gözlem gücü ile çağının tanıdığı eserler ortaya koymanın dışında hayret uyandıracak bir çalışma azmî sergileyerek çeviri, monografi ve ders kitapları da hazırlamıştır. Ahmet Rasim 21 Eylül 1932'de Heybeliada'daki evinde vefat etti ve Heybeliada Kabristanı'na defnedildi. M. Nihat Özön, Ağâh Sırrı Levend, Muzaffer Gökman ve Hikmet Altınkaynak'ın yazarla ilgili inceleme ve araştırma kitapları bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Mehâlik-i Hayat	13
Tecârib-i Hayat	49
Afife	95
Numune-i Hayal	125
Mihnet-i Kalp 1	129
Mihnet-i Kalp 2	136
Bir Gece 1	140
Bir Gece 2	143
Para!	145
İki Damla Gözyaşı 1	152
İki Damla Gözyaşı 2	161
Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi	175
Hanım	235
Hanım Ninem ile <i>Figaro</i> Gazetesi	241
Ev Kadını	261
Evde Çamaşır	301
Seda-yı Ninni	318
Mini Mini Yaramaz	323
Analık	329
Anaların Enzâr-ı Dikkat ve Şefkatine	332
Tebdir-i Ömür	337

ÖNSÖZ

Ahmet Rasim'in bütün eserlerini yayınlamayı planladığımız çalışmanın ikinci kitabını bu ciltle takdim ediyoruz. Yaklaşık elli yıl gibi uzunca sayılabilecek bir zaman diliminde sürekli yazmış olan Ahmet Rasim'in eserlerinin tespit, tasnif ve yayın hazırlıkları birçok zorluğu da içinde barındırmaktadır. Bir yazı ustası olan Rasim'in yazdıklarının önemli bir kısmı süreli yayınlarda kalmıştır. Bu çalışmaya kadar da net bir tespit ve sınıflandırması yapılmış değildir. Yazarın eserleri arasında önce kurmaca özelliği olan roman, hikâye, telif ve çevirilerini, ardından deneme, sohbet, hatıra vb. türlerdeki yazılarını ve nihayet tarih ve gramer kitaplarını yayınlamayı planlıyoruz.

Orhan Şaik Gökyay'ın, Ahmet Rasim'in bütün eserlerinin yayınlanmasıyla Türkçe sözlüğün en az yarısının ortaya çıkacağını söylemesi yazarın söz varlığı zenginliği açısından önemini açıkça göstermektedir. Yazılarının farklı tür ve yayınlarda bambaşka özellikler taşıması, aynı metinde türler arası diyebileceğimiz üslup ve anlatım değişmelerinin görülmesi Ahmet Rasim'in kendisine özel bir dikkatle yaklaşılması gereken bir yazar olduğunu göstermektedir. Bu ciltte yazarın hayattayken kitap olarak da neşrettiği altı kurgu eseri (*Mehâlik-i Hayat*, *Tecârib-i Hayat*, *Afife*, *Numune-i Hayal*, *Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi*, *Hanım*) bulunmaktadır. Bununla birlikte kitapların süreli yayınlardaki ve farklı baskılardaki nüshaları karşılaştırılırken isimleri aynı fakat içerikleri tamamen farklı metinlerin de bulunduğu fark edildi.

Mesela *Numune-i Hayal* kitabında bulunan dört hikâyeden üçünün aynı adı taşısa da içerik olarak tamamen başka nüshaları olduğu görüldü. Bu farklı hikâyeleri de araştırmacılara kolaylık olması, karşılaştırma imkânı sağlaması açısından bu kitaba, diğerlerinin hemen arkasına koyduk. Aynı şekilde bu kitaptaki son eser olan *Hanım* adlı metin, melez bir tür olarak da kabul edilebilir. Metnin genelinin kurmaca nitelik taşımasına karşın arada kimisinin çeviri olduğu düşünülebilecek olan ansiklopedik bilgiler, ev işlerine ilişkin pratik malumat, zaman zaman da adabımuaşeret konusunda iç içe geçmiş kısımlar bulunmaktadır. Bu eserin kurmaca bölümlerini dikkate alarak burada yayımlamayı uygun bulduk.

Önceki ciltte olduğu gibi bu ciltte de okuma akışına ket vurmamaya özen gösterip gerekli yerlerde köşeli parantez içinde bağlamı gözeterek günümüz Türkçesine uygun karşılıklar verilmiştir. Aynı şekilde bu tür çalışmaların en zor yönlerinden birisini oluşturan yazım konusunda da öncelikle TDK imla kılavuzundaki yazımı esas aldık. Metinlerin tarihî niteliği dolayısıyla orada bulunmayan pek çok sözcüğün yazımında ise *Kubbealtı Lügati* olarak da tanınan *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*'ü ikinci referans kabul ettik. Her ikisinde de bulunmayan kelimeler için ise bahsi geçen sözlükler örnek alınarak orta bir yol tutuldu. Bu noktada şunu belirtmekte yarar var. TDK'nin kılavuzunda görülen bir sözcük veya ekin yazımı, orada bulunmayan benzer bir örnekte *Kubbealtı Lügati*'ndekinden farklı olabilmekte ve bir çelişki gibi görülebilmektedir. Fakat izlediğimiz yolun referans verebilme ve çelişki gibi görülecek örneklerdeki keyfilik ve karışıklıkları önleme açısından doğru olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca açıklama gerektiren hususları dipnotla ve *-haz. n.* (hazırlayanın notu) kısaltmasıyla verdiğimizizi de belirtmemiz gerekiyor.

Ahmet Rasim'in bütün eserlerinin günümüz okuruyla buluşması amacını taşıyan bu çalışmayı basmayı üstlenen Vakıf-Bank Kültür Yayınları'na, editör kuruluna ve çalışanlarına teşekkür ederiz.

Yılmaz DAŞCIOĞLU
Dizi Editörü
Adapazarı, 2022

Bu ciltte Ahmet Rasim'in
Mehâlik-i Hayat, Tecârib-i Hayat, Afife, Numune-i Hayal,
İki Damla Gözyaşı, Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi, Hanım
adlı kitapları bulunmaktadır.

MEHÂLİK-İ HAYAT

HAZIRLAYAN
GÜLSEMİN HAZER

Arakel Kütüphanesi Cep Romanları

MEHÂLİK-İ HAYAT

Muharriri:
Ahmet Rasim

Birinci Tabı

Maarif-i Umumiye Nezareti'nin ruhsatıyla tab olunmuştur

İstanbul
(A. Asaduryan) Şirket-i Mürettibiye Matbaası
Babıali Caddesi'nde Numara 52

1308

Sahip ve Naşiri: Kitapçı Arakel

Artin Asaduryan
Şirket-i Mürettibiye Matbaası
İstanbul Babıali Caddesi'nde
Numara 52

Her devr-i hayatın bir tarih-i hususisi vardır. İnsan o tarih-i hususinin sahâif-i mütemevvicesini nazar-ı mütalaadan imrar eyledikçe [dalgalanın sayfalarını dikkatle gözden geçirdikçe] bir meraret-i hafiye [gizli bir acılık] hisseder. Fakat bu meraret sırf manevi olduğu için fikir daima tamiki cihetini istilzam eder.

Hayat, öyle bir bahr-ı bî-keran-ı inkılapdır [sonsuz değişim denizidir] ki her mevce-i bî-âramı bir günlük ve belki bir aylık vekâyî-i kalbiyeyi tasvir eder. İşte bunun içindir ki serâir-i kalbiyeye vukuf peyda edildikçe [gönül sırlarına vakıf olunca] insan hissiyat-ı mahsusasını bir dehşet-i müstevliye ile müncevit [dehşetli bir istila ile donmuş] bir hâlde görür. Hiçbir hayat yoktur ki teessür denilen şaibe-i hayat-fersâdan masun [ömür yıpratın lekedenden korunmuş] olsun.

Lakin her hayatın cereyanı bir değildir. Her hayat feci olmaz. Öyle erbab-ı fikrete tesadüf edilir ki mahsulat-ı fikriyesi sebak-âmuz-ı cihan iken [fikirleri cihana yol gösterirken] kendisi sefalet-i maneviyenin derekât-ı süfliyesine inmiş; yazdığı, söylediği efkâr ve mütalaâtı mahz-ı hikmet olduğu hâlde hayat-ı faniyesini şeni endişeler, feci düşünceler ile geçirerek merâtib-i acibe-i sefaletin en müthişine tenezzül eylemiştir.

Bazı hayat bir masumiyet-i muvakkate ile iptida ederek sonunda bir inkılab-ı şedit saikasıyla seyyiat-ı vicdaniyeye [güçlü değişim ile vicdani kötülüğe] esir olur.

Bazı hayat da bir şiddet-i meyelân ile başlar. Fakat hissiyata arız olan bir tahavvül, derhâl o şiddeti mahveyleyerek itidal denilen hassa-i âliye ile imtizaç ettirir.

Hayat hayal değildir. Bir nazar-ı hakim bir katre suda milyonlarca zevî'l-ervahı [canlıy], bir berg-i nev-hîzde sereyân eden feyz-i tabnâkı [taze bir yaprakta yayılan parıltı bolluğunu], bir avuç top rakta hazâin-i cihanı dolduran bereketi görür. Müteessir olur. Mümkün olsa da âlemde hükmeden ceng-i maişet etrafıyla tetkik edilse.

Hayatı tetkik ile iştigal edenler iki hayatın vücuduna kani olmuşlardır: Bunun biri hayat-ı maddiyedir ki insanın havass-ı zahiriyesinin iştigaliyle aşikâr olur. Diğeri hayat-ı fikriyedir ki serdettiği efkâr-ı hususiyesiyle tezahür eder. Fakat asıl şayan-ı dikkat olan hayat-ı fikriyedir.

Hayat-ı hakikiye-i beşeriye içinde zuhura gelen ahval-i fe-câyaya istimâ tarikiyle vukuf pek güçtür. Hâlbuki erbab-ı fikir ve izanca mucib-i telehhûf olacak [acımayı gerektirecek] öyle hadi-sat-ı nefsanîye husule gelir ki onları iffet ve ismet-i mutaassıba er-babına anlatmak ve bu suretle namus ve haysiyeti leke-dâr olmuş bir kadının hayat-ı güzeştisine acındırmak mümkün olamaz.

Tehzib-i vicdan mertebe-i âliyesine [vicdanı temizlemenin yüce mertebesine] vusul bulmak için kavâid-i medeniye ve insa-niyenin tekmilini icra etmek terbiye-i ahlakiyenin şiddet-i tesirine menuttur [bağlıdır]. Bunun için âlem-i lakaydı içinde bir müddet perveriş-yab olmuş [yetiştirilmiş] ve terbiye denilen şeyi yalnız el-faz-ı nazike ve tabirât-ı münasibe istimalinde farz ve tahayyül eyle-miş olanlar iğfalât-ı nefsanîyeye çabucak firifte olurlar [aldanırlar].

Cemiyât-ı beşeriye arasında hüküm-fermâ olan fesad-ı ah-lakın mâhî-i münferidi, terbiye-i ahlakiyyenin şiddetle tevsiidir. Buna ise ahval-i hususiye-i insaniyede meşhut olan her türlü ih-tilafât mânidir. Binaenaleyh, ara sıra çeşm-i ibrete kan ağlatacak derece sefalet ve nekbet-i müellime [elem verici talihsizlik] içinde bulunanlara acımak da şiar-ı insaniyettendir.

Hayatta tecrübe olamaz. Olsa da hayat-ı fikriye için gay-rikabildir.

Fakat bir hayat-ı fikriyenin suret-i cereyanını temaşa et-mek, birtakım nukat-ı mühimmenin [önemli noktaların] tenev-vürüne hizmet eder.

***

İki izdivaç aynı haftada vukua geldi. İki refik Boğaziçi'nde (...) Köyü'nde müşterek bir yalı tuttular. Artık birbirlerinden gizleyecek, saklayacak hâlleri olmadığından içli dışlı görüşürler, ekseriya taamlarda birleşirlerdi.

İki ay kadar imtidat eden bu hayat-ı içtimaiye şu dört kişinin zihninde mühim mühim inkılabât husule getirdi:

Nâzım, tab'an mütelevvin olduğundan böyle bir hayat-ı muntazama içinde biraz sıkıldı. Fakat bu hayatı ihlal etmek azminde değil idi. Sadiye'yi yine evvelki muhabbetiyle seviyor idiyse de başka bir hissin buna inzımmattı ettiğini anlıyordu. Bu his, hayatın bir suret-i muttaridede [tekdüze] cereyanından mütevellit idi. Bir taab-ı şehvani, enzarındaki evvelki âşıklığı, kalbindeki eski meftuniyeti mahveylemiş olduğundan zevk ve haz kelimelerinin maânî-i müştemelesini [ihtiva ettiği manaları] tetkik etmek, Sadiye'yi hâl ve tavrında memnun ederek endişe içinde kalmamak tarafını iltizam eyliyordu.

Mükeyyifata meyli arttı. Bu inhimak, asabında zaaf, tefekkürâtında perişanî, âmalinde şiddet husule getirdiğinden nizam-ı hayatı haleldar oldu.

Sadiye, girdiği şu âlem-i sükûndan gayet memnun görünüyordu. Fakat ufak bir endişe kalbini ıstıraplar içinde bırakıyordu.

Hakikaten Nâzım'ı sever olmuş, onun her türlü hissiyatına hizmet eylemekte bulunmuş iken onda gördüğü lakaydiden muazzep oluyordu.

Kendisi kibar âlemine mensup bir kadın olduğundan ihtiyaç cihetiyle sıkıntı çekilmiyor idiyse de ihtiyaç, yalnız mideyi imlada olmayıp huzûzât-ı ruhaniyenin kâffesinde [manevi hazların tamamında] bulunduğundan eski derece-i muhabbetin ze-

---

* Metinde köyün adı belirtilmemiş, "... " şeklinde verilmiştir. -haz. n.

vali nefesine giran geliyor, bunun akıbetinin bir netice-i müthişe ile hitam-pezir olacağını [korkunç bir neticeyle son bulacağını] tahmin ediyordu.

Raif, bilakis şiddet-i sevdasını arttırmış, eski muhabbetine bir de aile muhabbeti katarak Arife'yi iki hiss-i şedit ile sevmekte sebat göstermiş ise de onda da gizli bir endişe, hafi bir ıstırap peyda olmuş idi. Zira Arife bir müddetten beri dalgın duruyor, geceleri rahatsız oluyor, gezmek, yürümek istiyordu. Bu endişesini bir kere Nâzım'a açtı. Nâzım "dikkatli davran!" diye cevap verdi.

Bir kere de Sadiye, Nâzım'ın hâlini Arife'ye açtı. O da ona "daha iyi ya!" yolunda idare-i kelam eyledi.

Garip değil midir ki şu hayat-ı içtimaiyeyi en ziyade takdir etmek tarafında bulunanlar iki ay sonra pek lakayt görünüyorlar. Filvaki, ikisi de oynamak istedikleri faciada mahir bir aktör, bir aktris iseler de pek erken başlamak, memul edilen lezzeti veremeyeceğini biliyorlardı.

Bir sabah Nâzım ile Raif buluştular. Raif benzi uçmuş, dudakları titrer bir hâlde: "Nâzım! Ben çıkıyorum. Siz isterseniz oturun" dedi. Nâzım, bu sözün esasına birdenbire akıl erdiremediğinden: "Ben de çıkarım. Gider başka bir mevkide ev tutarız" diye mukabele eyledi. Lakin bir anda Arife'nin çehresinde görüldüğü inkılaptan müteessir olarak kendisiyle beraber oturmamak fikrinde olduğunu anladı. Kendi kendine: "Plan mevki-i fiile konuyor. Ben de hüsn-i hareket üzere bulunmalıyım" dedi. O zaman bir ıstırab-ı tahammül-sûz içinde kalarak: "Sözünüzden benimle beraber oturmamak fikrinde olduğunuzu anlıyorum. Zarar yok. Siz hareketinizde müstakilsiniz" dedi.

Raif, bu cevab-ı serbestânededen bir şey anlayamadı. Zira Nâzım, tavr-ı lakaydânesiyle sağdan geri ederek kendi bölüğüne çekildi. Derhâl kütüphanesine girerek koca Hakim-i Garbî'nin üç